

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Ústav české literatury a literární vědy

**Oponentský posudek diplomové práce Heleny Özörencik *Normalizace české literatury
prizmatem teorie literárního pole Pierra Bourdieu***

Diplomantka si ve své práci předsevzala za cíl ověřit, zda a jak funguje Bourdieův koncept literárního pole při popisu normalizační literatury. Pierre Bourdieu při formulování své teorie vychází sice z analýzy literárního pole, ale samotný koncept „pole“ (sociálního, kulturního) se pak používá především v diskurzech sociologických a antropologických. Autorka si je toho však plně vědoma, a proto se v úvodních pasážích práce nejprve snaží, podle mého úspěšně, vysvětlit, jakým způsobem lze metodologii ukotvenou spíše v sociálních vědách přenést na zkoumání kontextu literárního (status literárního díla, apod.) a současně naznačit omezení klasických literárněhistorických diachronních či synchronních přístupů při popisu normalizační literatury.

Při definici pojmu literárního pole připomíná i další koncepty literárnosti, vhodně komparuje například s Jakobsonovým pojmem literárnosti. Autorka velmi precizně definuje a vysvětluje klíčovou terminologii. Současně představuje i kulturní kontext, v němž Bourdieu svou teorii formuloval – je podstatné, že zároveň reflektuje, že je odlišný od kulturního kontextu československé normalizace. Vědomí této difference však autorku dovedlo k potřebě uvažovat, do jaké míry jsou jednotlivé síly působící v literárním poli západní společnosti přítomné v totalitní společnosti. Za velmi podnětné například považuji analýzu legitimizační role tržních vztahů v normalizační kultuře. Pro analýzu literárního pole normalizačního Československa využívá diplomantka tři roviny popisu – vztah pole literární produkce k poli moci, proměnu struktury pozic a povahu habitu.

V zásadě lze říci, že autorce se podařilo záměr práce uskutečnit – skutečně dokázala funkčně Bourdieův model literárního pole aplikovat na popis

normalizační literatury. Jeho využití přináší řadu podnětů – osobně mi připadá přínosné ne zcela tradiční vymezení undergroundu vzhledem k heteronomní literatuře či otázka umělecké legitimacy normalizačního umění. Pro podstatu normalizační literatury se jako zásadní určitě ukázal popis procesu refrakce literárního pole.

Práce vychází z kritického studia pramenné i sekundární literatury a svědčí o autorčině orientaci v širším literárně teoretickém i historickém kontextu, než který je zřetelný z omezeného prostoru diplomové práce. Je přehledně a logicky kompozičně uspořádána. Korektní, akademický styl však trochu kazí občasně překlepy a drobné nepřesnosti v poznámkách (např. překlepy v poznámce 42, chybějící poznámka 53).

Následující poznámky nepovažuji za výtky, ale za podněty k diskusi při obhajobě práce.

- 1) Jakou roli v rámci refrakce literárního pole hrají (hrají-li) mechanismy vyloučení?
- 2) Nabízí škála normalizační literatury i jiné habity, než které vidíme u Párala a Švejdy?
- 3) Proměňuje se povaha mocenského pole, principy legitimacy či habitus studovaného pole v čase (sedmdesátá a osmdesátá léta)?
- 4) Jeví se v něčem Bourdieův koncept a metodologie při popisu literárně historické situace jako nedostatečný či omezující?

Práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

Mgr. Blanka Činátlová, Ph.D.

V Praze 9.září 2013